

MENIVÄTKÖ TAVOITTEET JA KEINOT SEKAISIN?

Arvostan ranskalaisten intellektuellien Akykyä argumentoida. Silti en ihaile heitä suuresti. *Observateurin* pyytämät kirjoitukset edustivat laajaa kansainvälistä mielipidekirjoa. Yksittäiset tekstit olivat mitä olivat, mutta kokonaisuutta pidin vakuuttavampana kuin arvostelemiani suomalaisia puheenvuoroja. Tämä oli kolumnin (ei artikkelin) aihe.

Minä vastustin Ranskan ydinkokeita ja närkästyin Rainbow Warriorin upottamisesta. Minäkin tuomitsen ihmisoikeuksien rikkomisen, niin Indonesiassa kuin muualla. Minunkaan mielestäni EU ja EMU eivät ole kiistattomasti kannatettavia hankkeita. Varmaan olen yhtä mieltä monista muistakin julkilausumien allekirjoittajien tavoitteista. Mutta keinoista olen eri mieltä.

Julkilausumat kuuluvat ajanjaksoon, jota kutsutaan taistolaiseksi tai (uus)stalinistiseksi tai brezhneviläiseksi. Ominaista oli yksiarvoisuus, oikeassaolemisen päätös, halveksunnasekainen närkästys siitä etteivät muut ymmärrä liittyä joukkoon, kyvyttömyys dialogiin. Ne olivat tyhjiä eleitä, joiden päämerkitykseksi jäi tekstin laatijoiden moralistinen ylemmydentunne ja keskinäinen uskonvahvistus.

Asiaa pikemminkin pahensi kuin auttoi se, että monet allekirjoittajat olivat vilpittömiä — idealismiin liittyä usein tietämättömyyttä, liioiteltua emotionaalisuutta, tosikomaisuutta, kyvyttömyyttä ymmärtää ironiaa.

Tällaisista historiallisista painolasteista kyseisten julkilausumien allekirjoittajat eivät näytä välittävän. Vai olisiko niin, että asenteiden tasolla stalinismi voi edelleen hyvin, vaikka se poliittisena ilmiönä onkin kuollut?

Nykyisessä maailmantilanteessa monipuolinen tiedonhankinta ja vaihtoehtoisten keinojen kiihkoton pohdinta eivät ole vain mahdollisuuksia, ne ovat moraalisia velvollisuuksia.

Onko taiteilijakaksikko tietoinen siitä, että köyhissä maissa puheet demokratiasta ja ihmisoikeuksista tulkitaan merkiksi länsimaisesta arroganssista ja samastumisesta Yhdysvaltain harjoittamaan politiikkaan, jossa nämä ylevät tavoitteet on alistettu itsekkäiden valtapyrkimysten välineiksi? Tai siitä, että Indonesian demokraattinen oppositio todennäköisesti unohtaa sekä demokratian että ihmisoikeudet heti jos se pääsee valtaan?

„bs tarkoituksena oli vaikuttaa EMU-asiin, miksei kansanäänestystä vaadittu silloin kun se vielä oli poliittisesti realistinen vaihtoehto?

„bs tarkoituksena oli vaikuttaa metsäyhtiöiden ja Suomen hallituksen harjoittamaan Indonesia-politiikkaan, miksei lausumaa julkaistu silloin kun asia vielä oli alkuvaiheessa?

En voi hyväksyä sitä, että protesti sidotaan tilaisuuteen palauttaa kunniamerkkejä. „bs motiivit ovat moraalisia, ratkaisevaa on sisältö eikä demonstraatio.

Arne Nevanlinna

ONKO FILOSOFIA KANTIN MUKAAN TIETOA?

Jussi Kotkavirta oli kirjoittanut viime *niin & näin* numeroon (1/98) varsin positiivisen ja asiantuntevan kritiikin Kantin *Prolegomena*-suomennoksesta. Se oli sitäkin ilahduttavampaa, kun *Prolegomenan* ilmestymistä ei — kuten jostain syystä nykyään ei klassikkokäännöksiä yleensä — noteerattu päivälehdissä paria poikkeusta lukuunottamatta.

Kotkavirran arvio oli hyvä myös siinä mielessä että se inspiroi jatkokeskusteluun eräistä ongelmista. En tarkoita niitä varauksia, joita hän esitti eräiden tarjoamieni uusien käännösratkaisujen suhteen (kuten ”havainnointi” *Anschauungin* suomenkielisenä vastikkeena). Itse asiassahan riippuu kotimaisesta filosofisesta ja filosofiasta kiinnostuneesta maallikkoyhteisöstä, otaanko ne käyttöön vai ei, ja kun olen ratkaisujani mielestäni jo riittävän hyvin perustellut käännöksen selitysosastossa, jään vielä toistaiseksi odottavalle kannalle.

Kyse on muusta, ja vieläpä hyvin mielenkiintoisesta Kantin filosofiaan itseensä liittyvästä ongelmasta. Olin käännökseni esipuheessa kirjoittanut, että ”Kantin kriittisen filosofian mukaan apriorisen synteettisen tiedon lähteenä voi olla vain aistimellisuus. Sen sijaan wolffilaiset puolustivat vanhempaa rationalistista kantaa, jonka mukaan myös (puhdas) järki kykenee antamaan meille [...] kokemuksesta riippumatonta mutta silti ’sisällökästä’ tietoa”.

Kotkavirran mielestä olen ilmaissut Kantin position epämääräisellä tavalla. Hän kysyy, miten aistimellisuus (*Sinnlichkeit*, jonka hän itse sanoo mieluummin kääntävänä ”aistillisuudeksi”) ylipäättään voi olla apriorisen lähde: